

Bucurestiul viitor trecut

Mai mult nu ne place astazi Bucurestiul decat sa fim incantati de el.

Dar pentru ca ne-am nascut aici ,sau ne-am adunat aici, sau ne-au adunat treburile pe aici, am dori sa fim fericiți -in si de- acest oras.

Fiecare oras are insa povestea, trairea si visele lui, greu de separate, sau nedorit de separat

Imagini prezent

Asa se face ca visam, un Bucuresti, o asezare fara de sfarsit si fara de inceput, permanent modelata de gandurile oamenilor ce-l locuiau.

.....Bucurestiul, teritoriu antic, inflorit odata cu orasele port grecesti de pe malul vestic al Pontus-ului Euxin.

Corabii incarcate de produse intrau si ieseau din mare pe Dunare si prin estuarul Dambovitei ajungeau la Bucuresti.

Oras grec antic ... grila...

Bucurestiul semana cu polisul grecesc. Privit de sus era o grila perfecta.... Dupa ce suferi o serie de transformari pe la 480 i.Ch. avea sa urmeze modelul armoniei cosmice in configuratia sa spatiala.

Privind stelele si cerul, filozoful cetatii, Zamolxis discipol de al lui Pytagoras vrea sa imprumute ceva ordine de sus, pe care o contempla si incearca sa o inteleaga prin masuratori, numar si proportii.

Nu am avut parte ca acest vis sa se realizeze pentru ca teritoriul bucurestean era strabatut doar de un rau nenavigabil care se mai si revarsa adesea.

Dambovita malstinoasa

Apoi cam pe la o suta de ani dupa ce Sfantul Andrei sfinti locul si oamenii, se facu ca prin acelasi teritoriu sa treca si romanii in drumul lor spre Pontus Euxin. Asezandu-se la Bucuresti, trupele romane, au asanat mlastina si au luat in posesie pamantul spre a funda "o noua Roma". S-au auzit atunci incantatii si s-au sacrificat animale, au delimitat spatiul si au tras brazda hotarului. Apolodor din Damasc, care tocmai termina lucrarile la podul de peste Dunare, trasa axele principale perpendiculare, Cardo si Decumanus, ale viitoarei urbe Bucuresti.

Oras roman antic ... damasc, axe, fondare, sacrificii

Dar nici nu incepu bine sa infloreasca Bucurestiul ca Imparatul Aurelian (270-275 e.n.) dadu ordin trupelor romane sa se retraga.

Mlastina / vad

Mlastina-dintotdeauna-mlastina va redeveni realitate locului iar Bucurestiul de astazi poate ca nu ar fi existat daca Constantinopolul nu ar fi cazut sub ocupatia Imperiului Otoman.

Drum est vest

Ocuparea Constantinopolului de catre otomani si extinderea imperiului in toata peninsula Balcanica, pana la portile Vienei, avea sa aduca o si mai mare importanta drumului commercial si cultural deja existent ce treca prin mlastina Dambovitei.

+turn

Spre a-i da siguranta trecerii vadului, aici in matricea viitorului oras, Principii valahi, au ridicat pe la 1350 un turn de straja. Inetel cu inetel relatiile dintre principii-straieri si comerciantii-trecatori s-au cosolidat si ca atare locul va atrage nu doar pe cei interesati ci si pleava, oamenii fara noroc, napastuiti de soarta, hoti, leprosi oameni ce nu erau bine primiti in comunitatile rurale stabile. Acesti aveau sa formeze prima comunitate informa, denumita Mahalaua Calicilor. Au urmat alte mici comunitati grupate pe meserii: fierari, olari, sapunari, zidari... Constituirea unei mahalale urma un ritual asemanator, se ridica intai o biserica iar in jurul ei se aglutinau locuinte si mici ateliere. Parohia si mahalaua coincideau, mai mult era o comunitate autosuficienta care isi asigura nevoile zilnice in interior cu propriul negustor, frizer, croitor, hangiu sau preot.

Biserica cu cladiri in jur = mahala

Si astfel, celula langa celula, asemena unui macrameu in care bunica croseta intai rondelele pe care le prindea apoi in fata de masa, Bucurestiul avea sa devina capitala tinuturilor de la nord de Dunare, Tara Romaneasca.

Celule mahalale

Aici, la nord de Dunare, aveau sa se refugieze dupa caderea Constantinopolului, calugari, invatati si initiati in ortodoxie si cultura bizantina. Acestia , conform relevatiilor dar si revelatiilor avansate de arhitecta Dana Harhoiu, vor initia dispunerea bisericilor ce generau mahalalele dupa scheme ascunse de organizare urmand un model ideal, modelul bizantin al Ierusalimului ceresc. Astfel bisericile erau atent localizate pe circumferinta unor cercuri concentrice, urmarind reguli geometrice, directii controlate, obtinand axe si ritmuri.

conexiuni

Apoi, se facea ca in fata iminentei pericolului ottoman, Constantin Brancoveanu, avea sa inconjoare cetatea Bucurestiului cu ziduri de aparare, puternice si inalte dupa modelul lui Antonio di Pietro Avelino (zis Filarete) dispuse in forma de stea in opt colturi, generate de doua patrute rotite la 45 de grade unul fata de celalalt. Visul principilor valahi de ultimi cruciati ai ortodoxiei a prins contur. Cetatea era inconjurata de un sant adanc inundat de apa Dambovitei.

Cetate 8 colturi

Intrarea in cetate se facea prin porti si poduri ridicatoare In fiecare colt strajua un bastion iar in interiorul cetatii fiecarui bastion ii corpundea o biserică. Brancoveanu avea sa intregasca la exterior ceea ce incepusera cu 150 de ani inainte , la interior, calugarii si initiatii bizantini. Retele si trasee virtuale secrete legau si marcau orasul in care:

“biserică Sf. Gheorghe Vechi reprezinta varful unghiului pe ale carui laturi se afla, sau mai bine zis au fost pozitionate , bisericile manastirilor Radu Voda si Mihai Voda.

Map? Neclar daca da sau nu

Bisectoarea acestui unghi poate fi asimilata practic cu axul Căii Mosilor, ax ce uneste Mitropolia cu biserică Sf. Gheorghe Vechi... Astfel Biserica Sf. Gheorghe Vechi prin pozitia si densitatea constructiilor adunate in jur devine ‘axis mundi’ al orasului Bucuresti... ‘Axis mundi’ avand calitatea de a lega lumea superioara de cea inferioara, respectiv domeniul subteran de domeniul ceresc, traversand planul terestru.”

De altfel si Mircea Eliade vorbea de Tara blajinilor care se afla in subteranele inundate de apa ale Bucurestiului.

Dar din pacate visul lui Constantin Brancoveanu nu se implini. Turcii au aflat despre proiectele domnitorului valah, l-au adus la Constantinople si i-au taiat capul impreuna cu cele ale fiilor sai, ca nimeni din neamul sau sa nu poata continua visul.

Brancoveanu decapit

Dupa sute de ani de 'neguri', Romania si Bucurestii incep sa iasa la lumina.

Regele Carol I, Independenta fata de Imperiul Otoman, bogatia tarii in cereale si petrol determina un puternic avant economic. Saltul este spectaculos si se reflecta in infatisarea orasului.

Carol:petrol:cereale

Rand pe rand straturile urbane se in-noiesc.

Dominante secole, constructiile din lemn incep sa fie inlocuite cu cele de zidarie, piatra si in final beton.

Lemn:piatra:beton

Pentru ca secolele de insecuritate (invazii si ocupatii, incendii-1660,1804,1847 si cutermure-1802,1940,1977) condusesera la folosirea materialelor prisabile atat pentru locuinte si biserici cat si pentru fortificatii si mai mult au indus in mentalul colectiv sentimentul de incertitudine, neincrederea in proiect, adaptarea, organizarea din aproape in aproape.

Ocup:incnd:cutrm

Apoi mahalalele, conservative si exclusiviste au fost cele care s-au opus adesea la integrarea in structuri urbane de tip occidental.

Desi in anii 1930 arhitectura cladirilor publice era dominata de monumentalism neoclasic in asezare de palat, ocupand mijlocul si avand respiratie laterala, spre sfarsitul acestei perioade principalele bulevarde ale orasului devin dominate de constructii inalte (10-11 nivele), puternice ca semn si definind un spatiu urban continuu.

Inca din 1933 se terminase Turnul Telefoanelor primul semn vertical al cosmopolitismului internationalist, chiar arhitectul academist Petre Antonescu prins in valul imobilelor multietajate avea sa inchida sau sa deschida Calea Victoriei in Piata Senatului (astazi Piata Natiunilor Unite)cu doua realizari emblematice, astazi le-am spune landmark, Blocurile "Adriatica" si "Agricol- Fonciera".

Palatul telefoanelor:Adriatica:agricol-fonciera

Iar visul inceput atunci in anii 1930 avea sa continue, un secol de maretie, pana in zilele noastre.

Astfel cu imobile de calitate arhitecturala ridicate pe toate bulevardele Bucurestiului "umar la umar", visul Micului Paris avea sa devina Mare.

Aliniata la cornisa dupa moda haussmanniana pariziana strazile Bucurestiului s-au inchis in "ilot"-uri.

Ilot

Cartier european p+6 (wien, paris, barca)

Vechile celule urbane devin acum ilot-uri urbane.

Inchiderea de la strada occidentala moderna pastreaza in interior inca celulele de viata patriarhala.

La strada, Bucurestiul avea, peste noapte, sa devina precum Viena, Paris sau Barcelona. Macrame-ul urban al secolului XVIII se transforma in dantela inalta de la gatul infantilor spanioli.

Tot orasul devine construit uniform cu imobile pe parter si sase nivele.

Frumos, aliniat, ordonat, dens. Ridicat pe planul grila al polisului grecesc, inaltat precum in comanda 'extrude' la cele sase nivele ale speculatiei imobiliare a caselor de raport, incins in stramtoarea zidurilor cetatii brancovene, orasul se sufoca.

Primarul reformator al Bucurestiului Dem. Dobrescu, reales in 1950 dupa 20 de ani de la primul mandat, hotari, ca dupa modelul istoric al Vienei, in sfarsit, sa darama zidurile de incinta bucurestene, ale cetatii lui Brancoveanu.

Din nou visul nu se realiza. Zidurile cetatii Bucurestiului nefiind din piatra, ci din lemn, isi consumasera de mult trairea. Au fost de mult inghitite de colbul orasului.

Praful s-a ales, praf ce si astazi persista.

Suparat pe toate aceste nesanse ale orasului, Ceausescu, conducatorul Romaniei comuniste, a ras, asa cum briciul barbierului rade o barba de 3 zile, fata orasului.

Neataent, el Conducatorul sau barbierul (istoria inca nu a elucidate cazul), a scapat briciul in fata nerasa de 3 zile. Sangele rosu a tasnit. Conducatorul muri. Orasul a ramas cu o rana adanca pe fata lui cu barba de 3 zile.

Demolari: poze (demol, casa pop, bulevardeblocuri noi)

In perioada Tranzitiei care a urmat disparitiei Conducatorului, pe fata orasului, brazdata de nepriceprea barbierului, si nerasa de 3 zile, au aparut, cosmopolite, piercing-uri. Dupa moda antica renascuta in anii zilelor noastre, bucati de metal si sticla (swarovski) infipte in obraz, nas, urechi, limba.

Nebunul cu fata brazdata de o cicatrice, neras de 3 zile si plin de piercing-uri, cocotat pe un monument in forma de teapa din Piata Revolutiei (vechea Piata Regala) arunca pe gura fatalitati si profetii despre oras:

-“Ce greci domnule! Fanarioti da, dar astia mult mai tarziu.....Ce grila! Zamolxis, Romani. Astia nici nu au ajuns pe aici.

M I a s t i n a domnea ! Mlastina si pasarile cerului!

-Pai ai auzit de factorii non-liniari. Astia sunt Domnule motoarele Bucurestiului! Factorii non-liniari!

Pe vremea lui Ypsilante Voda, pe la 1798 Bucurestiul avea 67 sau 69 (ha...ha...ha....) de mahalale si peste 6000 de case , era inconjurat de maidane pe care nevoiasi-si construiau bordei de pamant, ici, colo, cu voie fara voie. Oricum nu se vedeau, cel putin vara se pierdeau in inaltimea buruienelor, a nalbei si a cucutei ...

Mai tarziu, “varu” Constantin Ypsilanti incerca sa-i alinize, acolo la fata locului, mai cu vorba buna , mai cu amenintati, dar degeaba caci strazi drepte si ceva mai largi nu s-au pomenit in Bucuresti decat dupa focul cel mare dela '804. Dar, dupa cum se vede, nu s-a reusit a se indrepta stradele si regula alinierile caselor nici cu fapta la fata locului, dupa cum nu s-a reusit nici timp de o sua de ani mai tarziu, cu toate diversele planuri de alinieri.

-Cat au rezistat in acest oras modelele liniare, rationaliste?

A fost unul, Borroczyn, pe la 1850, tarziu, domnule, tarziu, dupa focul cel mare...Printre razboaiele mondiale au mai indreptat ceva bulevarde, si ultimul, asta, Ceausescu, de-a incercat sa castreze orasul.....

Demolari: map

- Domnule, aici traditia este mai puternica decat orice masura scrisa! Cum spunea Petre Tutea: "Inspiratie si dogma, nu norma si initiere....."

- Daaa...Orasul asta a fost desacralizat. Intai de fanarioti, apoi de speculanti, de comunisti, de hoti.....Era o data un Loccu biserici, mahalale, maidane...cu poezie, cu fum de lumanari si miros de mititei...

-Ca sa intelegi orasul asta uitat-te cum zboara stolul de porumbei si asculta muzica de jazz .

Improvizatie.

Flexibilitate.

Interactiune.

Case>pasari . jazz

-Isi aleg cheia si tempoul cat sa le permita sa fie impreuna dar uite-i cum pleaca pe cont propriu. Ai zice ca nu se inteleg dar in esenta au o inlelegere a lor, mai presus de cineva care i-ar oblige sa fie impreuna.

La porumbeii astia, unul o ia dupa ailalti. Nu ca oile. Desi nimeni nu stie ce i-a determinat pe ailalti s-o ia altfel decat pana atunci. Apoi stiu sa fie atat de rari cat sa nu se incurce intre ei. Sa se evite si sa se separe dar sa fie impreuna. Au nevoie unii de altii. Sunt ca oamenii acestor locuri. Stau impreuna in mahala desi nu stiu ce-i in orasul mare. Cand sunt in zbor, un porumbel nu vede tot stolul. El se raporteaza doar la vecinii imediati. De aici si libertatea de miscare fata de ansamblu.....

-Da , domnule, orasul asta este un stol de porumbei !

Bibliografie

G.Ionescu-Gion, Istorical Bucurestilor

C. Sfintescu, Urbanistica generala

Ovidiu Drimba, istoria culturii si civilizatiei , ed. Saeculum i.o., vestala, bucuresti, 1998

Dana Harhoiu, Bucuresti un oras intre orient si occident, ed.simetria, 2001

Adrian Majuru, Bucurestii mahalalelor, ed. Compania, bucuresti, 2003

Mircea Eliade, Profetism romanesc, Bucuresti, 1990